

Doğu Akdeniz ve Ege'de neler oluyor?

Son ayların gündemdeki dış politika sorunlarından en önemlisi, Doğu Akdeniz'de ve Ege Denizinde başta Yunanistan olmak üzere kıyıdaş komşu ülkelerle gerilen ilişkilerdi. Bu bağlamda tartışılarda geçen, Kıta sahanlığı, Münhasır Ekonomik Bölge, Navtex gibi kavramları; kısaca açıklamamız yararlı olacaktır.

Kıta sahanlığı;Bir ülkenin topraklarının denizaltında devam ettiğini ve bu alanlara sahip olan devletin, canlı ve cansız doğal kaynakları arama ve onları işletme hakkını ifade ediyor.

Münhasır Ekonomik Bölge kavramı ise, karşılıklı olarak kıyıdaş ülkelerin karasularının devamında yaptıkları antlaşmalarla denizdeki sınırlarını belirlemesi ve o alanların ortak ekonomik paylaşımı anlamına gelmektedir.

Navtex(Navigational telex) ise, denizcilere duyuru anlamına gelmekte .Herhangi bir ülkenin, bir duyuruyla,askeri ya da araştırma amacıyla belirlediği bildirdiği koordinat bölgesindeki deniz trafiğini engelleyip kapatabilmesini anlatıyor..

12 Ada sorunu: Verenler kim ve alanlar kim?

Son günlerde Doğu Akdeniz ve Ege'deki gerilimde sıkça adını duyduğumuz bu kavramlarla birlikte, Türkiye'nin ilan ettiği '*Mavi Vatan*' haritaları, AB' ve Yunanistan'a ait olduğu söylenen '*Sevilla Haritası*' nedeniyle Ege'deki adalar ve oniki ada tartışmaları da gündeme geldi.Yani '*Adaları savaşta yenilerek vermedik, bizden alınmadı verildi*' meselesi! Osmanlı imparatorluğunun, hıristiyan nüfusun çoğunlukla yaşadığı bu adalar üzerinde 400 yıl egemenlik kurduğu bir gerçektir. 1. Dünya savaşı öncesinde İtalya, Trablusgarp işgalinde başarı kazanamayınca 12 adayı işgal etti. Osmanlılar da başlaması yakın olan Balkan savaşında, İtalya ile antlaşma yaparak; Trablusgarp'ı ve işgal altındaki 12 Adayı, yunanlıların eline geçmesindenense İtalya'ya bırakmayı, tercih etti. 1. Dünya savaşında İtalya karşısındaki cephede yeralan Osmanlı, savaştan yenilerek çıktı. İşgalci İngilizlere teslim olmuş Padişah Vahdettin ve Kabinesi Sevr teslimiyetini imzaladı. Anadolu' nun kapılarını emperyalistlere ve işbirlikçisi yunan ordusuna açtı. Ankara Hükümeti Sevr' i tanımayarak başlattığı mücadeleyi, Lozan antlaşmasıyla noktaladı. Türkiye'nin sınırlarını belirleyen bu antlaşmayla, 12 ada yine İtalya'nın elinde kaldı. 2. Dünya savaşından sonra ise, İtalya, yenilen Faşist cephede yer aldığından; Paris'te yapılan ve Türkiye'nin de katılmadığı Barış Konferansı sonucunda; 10 Şubat 1947'de, 12 ada İtalya'nın elinden alınarak, adaların silahsızlandırılması koşuluyla, Yunanistan'a verildi.Türkiye' de Paris'te alınan bu kararı aynı hafta içerisinde onayladı. Buraya kadar yapılan özetten de anlaşılmalıdır ki, '*Biz yenilmedik, ortaklarımız yenildi , biz de yenilmiş sayıldık, adalar bu yüzden gitti*' vb. Yakınmalar, Laf-ı güzaktır. Ekonomik ve Askeri olarak güçlü olan, sahada ve diplomaside de güçlü oluyor ve kaybetmiyor. Emperyalistlerin maşası olarak savaşa itilen 'Hasta Adam' Osmanlı'nın; kaybettiği toprakların, zaten haddi hesabı yoktur. Emperyalizmle bağımlılık ve kölece ilişkilerin geliştirildiği ABD ve NATO'nun ucuz asker deposu olarak kullanılan Türkiye'nin son 70 yıllık sürecinde, Yunanistan' la gerilen ilişkilerde Türkiye genellikle kaybeden taraf olmuştur. İster Osmanlı, ister Türkiye Cumhuriyeti olsun Ege'de emperyalistlerle ve Yunanistan'la yapılan tüm uluslararası antlaşmalara devlet olarak imza atmıştır.Sorun, şu ya da bu liderin, ya da diplomatın başarısızlığından çok; ilk dönemler Osmanlı'nın daha sonrada Türkiye'nin emperyalistlere bağımlılığı ve onların elinde, ekonomisi zayıf bir aparat olarak kullanılmasının yolaçtığı, uşak karakterli padişah,b başbakan ve dışişleri bakanlarının da çanak tuttuğu; bir başarısızlıktır.Yunanistan'la gerginlik, 1961 yılında Yunanlıların Ege'de petrol arama çalışmalarına girişmesi nedeniyle tekrar alevlendi.Türkiye'de 1973 sonrasında TPAO(Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı)'na Ege'deki kıta sahanlığında petrol arama yetkisi verdi.Türkiye ve Yunanistan arasındaki kıta sahanlığı sorunu, böylece uluslararası platformların da ilgi alanına girmeye başladı.

Yunanistan'ın savunduğu teze göre; " 1958 Cenevre ve 1982 BM Deniz Hukuku sözleşmesi gereğince adaların da kıta sahanlığı bulunduğunu ileri sürerek,kendisinin adaları da dahil bir takımada devleti olduğunu söyleyerek ülkesinin bölünemez bütünlüğü nedeniyle, araya yabancı bir deniz alanının giremeyeceğini, bu nedenle kendi kıta sahanlığının sınırının, Türkiye ile Ege'deki yunan adalarının en doğusundaki adanın kıta sahanlığına dek uzandığını" ve 12mil olduğunu" savunmaktadır.Türkiye' nin bu gerekçeye ve Yunanistan'ın adaları silahlandırmasına yönelik yanıtı;1975 yılında İzmir'de NATO dışında, Ege Ordusu (4.ordu) nu kurmak olmuştur. Türkiye Yunan tezlerine karşılık; "Kıta sahanlığında, ülkelerin kara parçasının denizdeki doğal uzantısının esas alınmasını ve bu nedenle Anadolu'nun doğal uzantısı olan alanlarda Yunan kıta sahanlığı olamayacağını, Ege'de Adaların varlığı özel bir durum oluşturduğunu, Ege' yarı-kapalı bir deniz olduğunu , Çözümün İki ülke arasında hakkaniyete ve hukuka uygun olması gerektiğini, kıta sahanlığının da 6 mil olarak belirlenmesi" görüşünü dile getiriyordu..

Bu çerçevede Yunanistan, Ege'deki kıta sahanlığının, adalarda da- adalarını anakarasıyla birleşik tek parça olarak gördüğünden- 12 deniz mili olduğunu, savunuyor.

Askeri fırkateynlerin birbirine sürtünerek "it dalaşı" yapmaları, aynı koordinatlarda karşılıklı Navtex ilan etmeleri ve buralarda doğal gaz aramaları ya da askeri tabikat yapmaları; kıta sahanlığı konusunda uyguladıkları bu farklı ölçütten kaynaklanıyor. İki ülkenin 1974 sonrası, Ege'de sisimik araştırmaları başlatması sonucu çıkan kriz, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin gündemine gelmiş ve İki ülke arasındaki sorunlar çözülme de; 11 Aralık 1976'daki Bern Mutabakatı'yla; bir şekilde dondurulmuştu.Bu antlaşma, iki tarafı da "Müzakerelere zarar verecek girişimlerden kaçınmaya ve sorunlar çözülene kadar; karasuları dışında bulunan tartışmalı kıta sahanlığı bölgelerinde sismik araştırma yapmama" yükümlülüğü altına sokmuştu. Gelinen aşamada Türkiye ve Yunanistan'ın son tutumları, karşılıklı ilan edilen navtex ler, Bern Mutabakatı'nı işlevsiz hale getirmiştir.

1974'te Türkiye Kıbrıs'ın kuzeyini işgal etmesi sonucu , KKTC adıyla ortaya çıkmış olan 'devletçik' halen uluslararası platformlarda tanınmıyor. Kıbrıs olarak tanınan 2004 yılında Avrupa Birliği'ne üye olan Kıbrıs Cumhuriyeti'dir.Yunanistan'ın 1 Ocak 1981'de Avrupa Birliği'ne üye olması,Türkiye'nin bu dönem, tam üyelik için AB'ye başvurmaması; Ege'de ve Kıbrıs'ta Yunanistan'la olan uzlaşmazlıklar karşısında; elini zayıflatmıştı.. NATO'dan daha önce çıkmış olan Yunanistan'ın, Kenan Evren Faşist Cuntası döneminde tekrar NATO'ya dönüşü; buna karşılık Türkiyenin elinde bulunan veto yetkisini kullanmaması; NATO üyesi ve AB üyesi olan Yunanistan'a diplomatik üstünlük sağladı. Türkiye'nin bugün için, ilan ettiği bölgelerde, askeri güç eşliğinde, hidrokarbon aramaya yönelmesi; tarihsel olarak geçmişini özetlediğimiz bu ekonomik bağımlılığın ve diplomatik güçsüzlüğün bir sonucudur. Diplomatik yolla bir sonuç alamayacağını, kazançlı çıkamayacağını ve kaybettiğinin farkında olan Türkiye bu nedenle askeri yöntemlere yönelmektedir. Bölgeye yönelik yayılmacı emelleri olması, iç politikada şoven ulusal duyguların köpürtülmesi üzerinden politika ve algı yönetimi yapılması da; madalyonun diğer yüzüdür.

Sorunun hakkaniyetli bir çözümü olabilir mi?

Sadece Türkiye ve Yunanistan'ı değil, Akdeniz'deki tüm bölge ülkelerini, Akdeniz'de kıyası olmayan Rusya, Amerika ve Almanya'yı bölgeye doğrudan ya da dolaylı müdahil olmaya iten, onların iştahını kabartan; deniz altında arkeolojik, ya da ekosistem zenginliği değil, paylaşılmak istenen Hidrokarbon yataklarıdır. Ayrıca, Doğu Akdeniz'in önemi; Ortadoğu coğrafyasından Avrupa'ya geçiş yolu üzerindeki bir enerji güzergahı olmasından ileri geliyor.

Bugüne gelene dek, bölgede imzalanmış olan karşılıklı münhasır bölge antlaşmaları; Türkiye'nin bölgede yalnızlaşmasına yolaçtı. Türkiye askeri güce dayalı gerginlik yaratarak, askeri gücü devreye sokarak, bölgede Osmanlı döneminden artakalmış yakın ilişkilerin varlığını ve bölgedeki ülkelerle yakın sınır komşusu olma avantajlarını kullanarak; oyun bozma taktikleriyle kurtlar sofrasından pay istemeye soyunmuştur. Suriye'deki başarısızlığını Libya üzerinden kapatmaya yönelmiştir. Libya'ya askeri güç yollamıştır. Sarraç Hükümeti' yle yapılan

Münhasır Bölge Antlaşması' nın henüz mürekkebi kurumadan; Yunanistan karşı hamle olarak Mısır'la Münhasır Ekonomik Bölge antlaşması imzalayarak; Türkiye'nin hamlesini bloke etmiş, etkisiz hale getirmiştir.. Daha önce Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bölge ülkeleriyle imzaladıkları Münhasır Bölge Antlaşmaları da gözönüne alındığında; Türkiye'nin, Akdeniz'de Antalya Körfezine sıkıştırıldığı, görülmektedir. Türkiye'nin diplomatik çaresizliği, uluslararası ve ikili antlaşmalar karşısındaki güçsüzlüğü, 'it dalaşı'yla kapatılacak boyutu aşmıştır..Çünkü Türkiye, AB üyesi Yunanistan'ı ve Kıbrıs Cumhuriyeti'ni karşısına almış, bölgede yalnızlaşmış durumdadır. Tüm diğer Akdeniz ülkeleriyle de (Mısır, Suriye Lübnan, İsrail, Fransa vb.) diplomatik ilişkisi ya yok ya da bozuk bir ülke konumundadır. Gelinek yerde Merkel'in ya da Trump'ın arabuluculuğuna fit olmaktadır. Almanya arabulucu role soyunmuşken, ABD ve Rusya gibi iri emperyalist devletlerle ise, Doğu Akdeniz üzerinde hegemonyalarını geliştirmek için, Akdeniz'de işbirliği yaptıkları ülke yönetimlerini yönlendirme, cesaretlendirme ve destekleme yoluyla iş tutmaktadır..

Yunanistan, AB tarafından hazırlandığı söylenen '*Sevilla haritası*' dayanarak; kendi kıta sahanlığını Meis adası doğusuna kadar uzatıyor, Kıbrıs Cumhuriyeti ile 2004 yılında imzaladığı Münhasır Ekonomik Bölge antlaşmasını da ileri sürerek; Türkiye'ye açık denizlere çıkış yolu olarak, sadece Antalya Körfezi karşısındaki koridoru bırakıyor ve Sevilla Haritası'nda çizilmiş sınırları, AB'nin sınırları olarak görüyordu. Türkiye ise bu haritayı 'yok hüümünde' sayıp, bu koordinatlara sondaj gemisi ve fırkateyn gönderip Navtex ilan ediyordu. Ege'de Kemal Reis Fırkateyni, Oruç Reis sondaj gemisi'ne engellemede bulunan Yunan fırkateyni Lininor'a sürtündü, yunalılara ders vermiş sayıldı ! Bu türden 'it dalaş'ları karşılıklı yapılacak olsa da, sürtünme olayı sonrasında Merkel, arabulucu rolünde ortaya çıkarak, tansiyonu düşürdü. Daha sonraki günlerde, Brüksel'deki AB sözcüsü de; "*Bağlı kurumlarımız tarafından hazırlanan harici raporlar, Avrupa Birliği'nin resmi belgeleri değildir ve AB için hukuki ve siyasi değeri yoktur.*" açıklamasını yaptı. Bu, elbette Türkiye'yi bir nebze rahatlatmaya dönük bir demecti. Sözkonusu Sevilla Haritası; AB tarafından İspanya'nın Sevilla Üniversitesi'nde konunun uzmanı olan *Prof. Vivero* tarafından hazırlanmıştı ve Yunanistan'ı destekleyen AB'nin de eğilimlerini yansıtıyordu. Merkel'in tansiyonu hafifletmesinin ardından, Aynı bölgede, Meis adası açıklarında, Navtex ilan eden Yunanistan'ın, ABD ve NATO güçleriyle ortak tatbikata başlaması; rahatlatıcı söylemlerin geçici olduğunu, herkesin bildiğini okumaya devam edeceğini göstermektedir.

Özetle kısa dönem içinde, bölgenin barış ve huzura kavuşması; ufukta görünmüyor. Bölge ülkeleri arasında uzun yıllara dayanan çözülemeyen sorunların varlığı, emperyalistlerin işbirlikçisi ülkeler ya da kiralık özel ordularla yürüttüğü gayri- nizami savaşlar, sorunları kördüğüm haline getirmiştir. Türkiye ile Yunanistan'ın aralarında karşılıklı görüşmelerle çözebileceği sorunlar, uluslararası emperyalist güçlerin masasına taşınmış durumdadır. Çözülmeden kalan Filistin sorunu, Kıbrıs'ın belirsiz statüsü ve ada üzerinde Türkiye–Yunanistan çatışması, Ege adaları sorunu, İsrail'in Suriye, Lübnan ve Filistin'le olan çatışmaları, Suriye'de ve Bölgede kürt sorununun çözülmeden varlığını sürdürmesi, Suriye'nin kuzeyindeki, Türkiye, Rusya, ABD ve İran'ın askeri varlığı, işgalci pozisyonları, İŞİD'in İdlip'teki sıkışmışlığı, Irak ve İran'daki istikrasızlıklar, Türkiye'nin uzun yıllardır bölgedeki İhvacı terörist örgütlere desteğini sürdürmesi gibi etkenlerin üzerine ek olarak, parçalanmış Libya eklendi. Kaddafi'nin katlinde ve Libya'nın bugünkü parçalanmış yapısının oluşmasında pay sahibi olan AKP ve T. Erdoğan; son birkaç yıldır da Libya'daki İhvacı Sarraç hükümetine; Askeri, mali ve diplomatik destek vererek; onunla iş tutmaya başladı. Emperyalistlerin uçak gemileriyle, Doğu Akdeniz ve Libya açıklarında dans ettiği günümüz koşullarında, Türkiye'nin Yunanistan'la karşılıklı olarak masa başında sorunlarını çözmeye çalışması; elbette iyi olacaktır fakat bu saydığımız etkenlerden ötürü, şimdilik olanaklı görünmüyor.

Sonuç olarak,

Türkiye'nin NATO ve Avrupa Birliği ülkesi Yunanistan'la Meis gibi adacıklar yüzünden savaşı göze alması mümkün olmadığı gibi, diplomasi masasında kazanma şansı da bulunmuyor.

Ekonomisi bozuk, içeride ve dışarıda şoven bir milliyetçiliğe ve islamiyetin en gerici yorumuna sırtını yaslayarak, kanlı bir terör ve tehditle ayakta durmaya, kendi halkına kan kusturmaya çalışan faşizan bir rejimin; Bölge Ülkelerine yönelik efenmesinin, uluslararası düzeyde kabul görmeyeceği açıktır. Bölgede oluşan ülkeler arası gerginliğin, özellikle her ikisi de NATO üyesi olan Yunanistan ve Türkiye arasındaki krizin, Akdeniz 'de bir savaşa dönüşme olasılığı, zayıftır. Tarafların, daha çok karşılıklı 'it dalaş' larıyla, Kardak Krizi benzeri yöntemler kullanarak; diplomasi masasına oturmadan önce, üstünlük sağlayıcı atraksiyonlara dönemsel olarak başvuracağı ve bu gerginliklerin uzun bir sürece yayılacağı görülüyor.

Yaşanan bunca gerginliğin ardından; Türkiye Dış Politikası'nın, AKP döneminde her seçim döneminde yinelenen '*Karadeniz'de Doğal gaz bulduk, artık 20 yıl bu bize yeter*' demagojisini ; Doğu Akdeniz ve Ege'de birşey elde edememenin örtüsü olarak kullanması; giderek Doğu Akdeniz'deki sismik araştırma ve sondajlardan tornistan edebilecek bir manevra yapması beklenebilir.

Bu tür gerginlikler ve savaş kundakçılığı, ne yunan halkının ne de Türkiye emekçilerinin tercihi olamaz. Ülkeler arasındaki bu tür problemlerin barış içinde, diplomatik görüşmeler yoluyla , masa başında çözülmesi, temel alınmalıdır..Deniz üstü ve altı tüm doğal kaynaklar, onları işleyen ve üreten emekçilerindir. Tekelci sermaye, pandemi sürecinde, emek sömürsünü daha da yoğunlaştırır, işçilerin kan ve teri üzerinden kârlarına kâr katarken; öte yandan faşizan söylemlerle de; halkları birbirine düşmanlaştırmak peşindedir. Sadece Türkiye eğemen sınıfları değil, tüm emperyalist güçler ve pastadan pay kapma peşindeki işbirlikçileri; yeni sömürü alanları elde etme peşinde koşuyor. Tüm dünya halkları ve bölge halklarının bu tür gerginlik ve 'it dalaş'larından bir çıkarı bulunmamaktadır. Gerginliklere, ülkelerarası çatışmalara, eninde sonunda barış masasında çözüm aranır ve aranacaktır. Bunun bilinciyle Türkiye ve Yunanistan emekçileri, Ege'nin ve Doğu Akdeniz'in; barış, dostluk ve kardeşlik denizi haline getirilmesi için, enternasyonalist dayanışmalarını, ortak mücadele cephesini daha da güçlendirmeli; öfkelerini tekelci sermayeye ve işbirlikçisi faşizan yönetimlere yönelterek, savaş çığırtkanlarının 'gazi' na gelmemelidir.